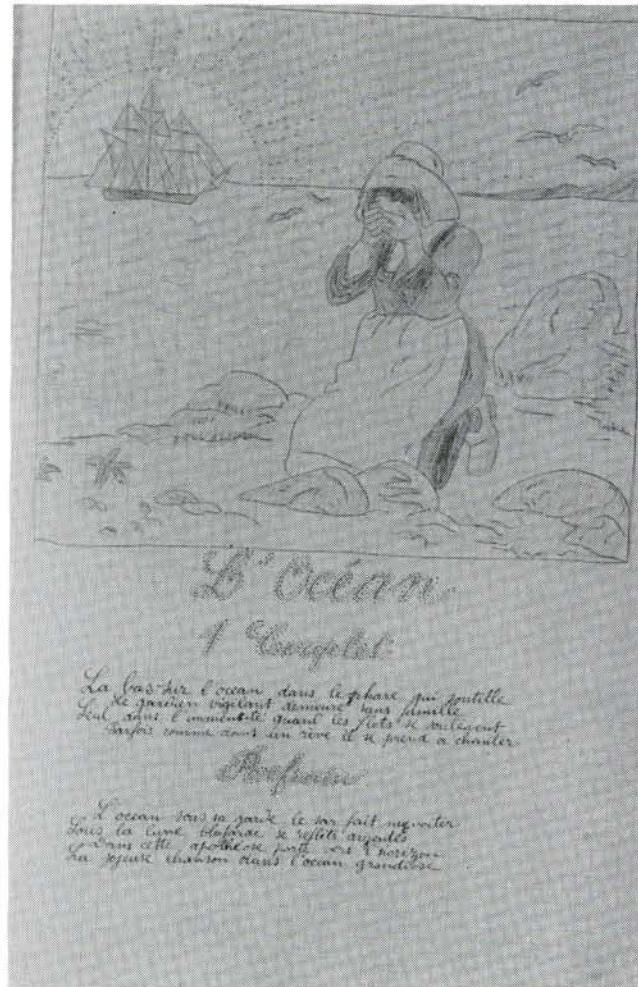

Kabeljauw en smartlappen: het Visserslied in Vlaanderen.

J. Klausning, een Westvlaams volkskundige (1) stuurde ons enkele bijdragen over de sociale evolutie in het Vlaamse visserslied. Het arbeiders- of proletariërslied kan zich al een tien à vijftien jaar verheugen in een hernieuwde belangstelling (denken we aan het werk van Jaap van de Merwe, en hier bij ons aan de publikatie 'Wij staan scherp' van Rik Vandecaveye). Vrijwel elke specifieke arbeidersgroep heeft zijn eigen liederen gecreëerd: van smeden tot wevers, over havenarbeiders en mijnwerkers.

Zo ook de vissers: hun liederen hebben in Vlaanderen verre voorlopers, waarbij gevaar en smart de voornaamste ingrediënten vormen voor de creatie van de nodige smartlappen. Storm en tegenweer zorgden voor een specifieke cultuur van balladen: iedereen kent het ter kaperen varen van Jan, Piet, Joris en Korneel of de lichtjes sadomasochistisch gekruide avonturen van een meisje loos dat wou gaan varen als lichtma-troos...

Visserslied in het visserslied: een lange tragedie

Veel van die liederen dreven op 'het makke vertrouwen op god' schrijft Klausning. Toen in 1858 bij de Falklands de Oostendse driemaster Leopold verging was het al 'Ach goeden god, wil er ons toch bijstaan' dat de noodklok sloeg. De ramp waarbij 165 Duinkerke vissers in 1888 bij IJsland om het leven kwamen bleef zeventig jaar lang stof voor een populaire visserssmartlap die samen met schol, kabeljauw en zeepaling van marktkraam tot marktkraam werd verhandeld. In dit repertoire van naïeve smeekbeden tot God en zijn rijken, was het opstandige visserslied van de uitgeweken Gentse socialist Louis Vanden Eeckhaute (2) een rode vlam in dit aardse tranendal. In 1887 werd de man tot 13 maanden gevangenis veroordeeld omdat hij naar aanleiding van de Oostendse Vissersopstand van datzelfde jaar een rebels protest tegen de 'moordelij van de garde sivik' had laten horen. Vanden Eeckhaute (1867-1940) lag aan de basis van een nieuw geluid in 't Vlaamse visserslied, een opstandige toonaard de zonen en dochters van Zannekin waardig. Een andere Gentenaar in 1907, op last van Vader Anseele als 'missionaris' naar Oostende gestuurd, Prosper Alleene [what's in a name?] werd er secretaris van de socialistische Zeemansbond. Naar aanleiding van stakingen in 1919 en 1920 schreef hij liederen waarin de 'rijke vrek' die 't goud heeft weggeborgen' het moest ontgelden.

Bijdragen als die van J. Klausning tonen eens te meer het belang aan van de raakvlakken tussen de socialistische arbeidersgeschiedenis en de klassieke neventakken van de historiografie zoals familie- en heemkunde. Tenslotte is socialistische arbeidersgeschiedenis op zich een uitgelezen terrein voor de 'volks'kunde van de negentiende en twintigste eeuw, een aspect dat zowel door de academische geschiedschrijving als door de amateuristische folkloreebeoefenaars nogal eens wordt vergeten (G.V.)

(1) J. Klausning. Honderd jaar sociale evolutie in het visserslied. Overdruk uit 't Beertje, 1988 pp. 29-48.

(2) J. Klausning. Louis Vanden Eeckhaute (Gent 19.01.1867-Oostende 26.10.1940), zanger van het onrecht. Overdruk uit 't Beertje, 1989 pp. 45-54. Vermelden we tenslotte dat J. Klausning verder werkt aan een 'Groot Oostends Liedboek'.